

אמרו ליה הסבלים לרב: עניי אנן, וטרחינן כוליה יומא להביא טרף לביתנו, וכפינן, רעבים אנו, ולית לן מידי – הפסדנו שכרינו.

אמר ליה, זיל הב אגרייהו, שלם להם את שכרם כאילו עשו מלאכתם בשלימות.

אמר ליה: וכי דינא הכי? הרי לא רק שלא עשו מלאכתם, עוד ניזוקתי שנשברה החבית?

אמר ליה: אין. אכן, מעיקר הדין פטור אתה מלשלם שכרם. אבל לפנים משורת הדין עליך לשלם שכרם, שנאמר "וארחות צדיקים תשמור".⁽¹⁶⁶⁾

שקל רבה בר בר חנה לגלימיהו [בגדיהם] כתשלום נזקיו.⁽¹⁶⁴⁾

אתו הסבלים, אמרו לרב.

אמר ליה לרבה בר בר חנה: הב להו גלימיהו.

אמר ליה: וכי דינא הכי? הרי חייבים הם לי את דמי החבית!?

אמר ליה: אין. אמנם מעיקר הדין חייבים הם לך. אבל לפנים משורת הדין עליך להשיב להם גלימותיהם, שנאמר "למען תלך בדרך טובים".⁽¹⁶⁵⁾

היב להו גלימיהו.

הדרן עלך השובר את האומנין

שיבושו לתבוע שכרם. ותמה, דינא הכי, הרי אין זה מעיקר הדין, ואיך כופה עליו להשיב להם? והשיב לו רב, דלגברא רבה כמותו חיוב גמור הוא לנהוג לפנים משורת הדין.

166. יש לעיין למה לא דרש לו מקרא דלמען תלך בדרך טובים כמו ברישא? מבאר הגר"א, "טובים" הם המטיבים לבריות, ו"צדיקים" הם המגדילים לעשות, ומטיבים אף עם הרשעים. לכן נאמר "דרך" טובים, והוא, ש"דרך" היא מקום רחב, והיא דרך לרבים. אבל הנהגת הצדיקים, הנהגה ליחידים היא, ולכן נאמרה בלשון "אורחות", ש"אורח" הוא מעבר צר. וזה רמז לו שאכן לשלם שכרם אין זו הנהגה לכלל המון העם, אלא לצדיקים כמותו [דברי אליהו].

164. בגמרא מבואר, דהני שקולאי היו חייבים לשלם דמי החבית. וכתב רש"י שמדובר באופן שנשברה בפשיעה שלא במקום מדרון. ומקשה המהרש"א, הרי אפילו אם אינה פשיעה גמורה חייבים, שהרי שומרי שכר הן, וחייבים בגניבה ואבידה? ותירץ, שדעת רש"י שבגניבה ואבידה היכא שעשו שלא בכוונה, תקנת חכמים היא לפוטרים. ורבינו חננאל מפרש, דהני שקולאי שברוה במקום דאיכא רואין, ולכן חייבים.

165. תמה הבן יהודיע, למה לא קיים רבה מעצמו דין זה של למען תלך בדרך טובים? ועוד, כששאלו דינא הכי, מה השיבו, אין דינא הכי, והרי אין זה מעיקר הדין? וביאר, שאף רבה נתכוון להשיב להם גלימותיהם, רק עשה כן כדי